

51 . Oarda | Comuna: Municipiul Alba Iulia | Județ: Alba | Punct: Bulza | Anul: 2022

Anul: 2022

Cod RAN: 1053.06

Perioade: Preistorie, Protoistorie, Antichitate

Epoci: Hallstatt, La Tène, Epoca romană

Tipuri sit: descoperire izolată

Autori: Aurel Rustoiu, Matthew McCarty, Gabriel Tiberiu Rustoiu, Iosif Vasile Ferencz, Andrei Georgescu, Beatrice Ciută, Diandra-Natalia Pall-Both, Marina Musteață, Mariana Elena Egri, Georgeta El Susi, Andreea Drăgan, Gabriel-Dan Balteș, Adrian Căsălean, Bernadett Kovács, Nica Ciubotaru, Bogdan Lăpușan, Emilia Georgiana Tănasă, Paul Sorin Lăcraru, Boglárka Gloria Munteanu

Instituții: Institutul de Arheologie și Istoria Artei, Cluj-Napoca, University of British Columbia, Vancouver, Muzeul Național al Unirii, Alba Iulia, Muzeul Civilizației Dacice și Romane, Deva, Muzeul Național al Banatului - Timișoara, Universitatea "1 Decembrie 1918", Alba Iulia, Școala de Studii Avansate a Academiei Române, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, Institutul de Arheologie și Istoria Artei, Cluj-Napoca, Institutul de Arheologie și Istoria Artei, Cluj-Napoca, Institutul de Arheologie și Istoria Artei, Cluj-Napoca, Muzeul Național al Unirii, Alba Iulia, Muzeul Civilizației Dacice și Romane, Deva, Școala de Studii Avansate a Academiei Române, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca

Nr. autorizație: 92

Data autorizației: 2022-03-18

Raport de cercetare arheologică de la Oarda, mun. Alba Iulia, jud. Alba, Punct: Bulza

Raport

Cercetările arheologice sistematice ale sitului de la Oarda-Bulza au fost inițiate în anul 2018 ca parte a unui mai amplu proiect multianual de cercetare a hinterland-ului agricol al conurbației romane de la Apulum, intitulat Apulum Roman Villa Project, care este dezvoltat de IAIA Cluj în colaborare cu University of British Columbia, Vancouver și MNUAI, și finanțat printr-un grant de cercetare acordat de SSHRC Canada și prin fonduri acordate de Ministerul Culturii și Consiliul Județean Alba.

Prima campanie de săpături arheologice sistematice s-a desfășurat în anul 2019, având ca țintă cercetarea sectorului sudic al clădirii principale A, precum și a sectorului vestic al anexei B. Cercetările de teren au continuat și în anii următori, continuându-se investigațiile multidisciplinare sistematice în clădirea principală a villa-ei, concomitent cu demararea săpăturilor arheologice în zona anexelor, în așa-numita „curte de lucru” aflată la sud de clădirea principală. Obiectivul cel mai important din această zonă este reprezentat de cel mai mare dintre cele trei horrea identificate anterior prin investigații geofizice, convențional denumit C.

În acest an au fost extinse cercetările arheologice sistematice și în sectorul nordic al clădirii principale A, mai precis în zona intrării aflate în colțul nord-vestic. Investigațiile geofizice din anul 2018 au identificat aici o intrare largă, flancată de două turnuri identice, orientate NV – SE, care includ fiecare cel puțin două încăperi, din care cele exterioare sunt absidate. Obiectivul principal al acestui demers a fost investigarea structurilor construite ale intrării, inclusiv tehnicile de construcție, elementele arhitecturale și cronologia acesteia.

În acest scop, a fost deschisă o suprafață cu dimensiunile de 8x4 m, orientată NV – SE și amplasată între cele două turnuri de intrare. Astfel, au fost identificate: șanțul de implantare a pragului intrării, care trebuie să fi fost construit din lespezi de piatră, demantelate cândva după abandonarea clădirii, o parte din pavajul interior din fazele a doua și a treia, urmele unor structuri din prima fază a villa-ei, demantelate înaintea

extinderii clădirii în faza a doua, precum și o serie de intervenții aparținând perioadei post-romane.

Din structurile aparținând primei faze constructive s-a păstrat în această zonă doar un nivel subțire de dărâmătură, conținând material tegular fragmentar, mortar, piatră de râu și sporadic fragmente ceramice, care a fost nivelat sistematic înaintea construirii structurilor aparținând fazei a doua. Pavajul interior a fost amplasat peste această nivelare, utilizând o tehnică asemănătoare construirii drumurilor romane. Astfel, un strat compact de lut brun a fost așternut peste stratul de dărâmătură nivelat sistematic, peste care a fost așternut un alt strat compact de pietriș și mortar. Acesta a fost suprapus de un strat de piatră de râu acoperit cu un strat gros de mortar, cel din urmă fiind păstrat doar parțial. Este posibil ca peste acest strat de mortar să fi fost amplasate dale de piatră, care însă nu s-au păstrat in situ, câteva fiind însă recuperate din arătură în campaniile anterioare (Fig.1).

Aceleași faze constructive îi aparține și intrarea propriu-zisă, din care s-a păstrat doar șanțul de implantare a pragului, cu dimensiunile de 7,20 x 0,80 x 0,55 m. Datorită dimensiunilor și prezenței mortarului în umplutură, se poate presupune că pragul a fost construit din lespezi de piatră fixate pe o fundație din pietriș legat cu mortar, ale cărei resturi pot fi observate în stratigrafie. Lespezile de piatră au fost demantelate cândva după abandonarea clădirii, gropile intervențiilor fiind observate de-a lungul laturii nordice a șanțului de implantare.

Peste pavaj a fost identificat un nivel parțial afectat de intervenții ulterioare, constând din cărămizi și țigle, unele întregi, dar și multe cuie și piroane din fier, care au aparținut acoperișului și elevației superioare a turnului estic, aflat în imediata vecinătate. Peste acesta a fost identificat un alt nivel constând din pietre de râu, multe bucăți de mortar și fragmente mărunte de cărămizi, puternic afectat de intervențiile din perioada post-romană sau medievală, dar mai ales de lucrările agricole moderne. Acest nivel sugerează prăbușirea unei părți din fundația din piatră de râu legată cu mortar alături de o parte din elevația zidului. Succesiunea stratigrafică indică degradarea treptată a clădirii după abandonare, începând cu prăbușirea acoperișului, apoi a zidurilor, în interiorul și exteriorul clădirii principale.

Cantitatea de material arheologic recuperat din zona intrării este redusă, constând mai ales din piese constructive din fier (cuie, piroane, scoabe), ceramică și puține resturi osteologice. Au fost de asemenea prelevate probe de sol din diferite contexte pentru analize palinologice și paleobotanice. Analizarea celor din urmă a identificat un număr redus de resturi macrobotanice (exclusiv cereale și specii ruderales) comparativ cu sectorul sud-estic al aceleiași clădiri A, lucru explicabil prin funcționalitatea diferită a celor două spații.

În zona horreum-ului C, suprafața cercetată în anul 2021 a fost extinsă anul acesta spre vest și sud prin deschiderea unei noi suprafețe cu dimensiunile de 7x3,5 m, cu scopul de a clarifica unele aspecte privind arhitectura și tehnicile constructive utilizate la această clădire, precum și planimetria presupusei compartimentări observate în campania anului 2021 în colțul nord-estic. Un alt scop a fost și prelevarea de probe de sol suplimentare pentru completarea datelor privind funcționalitatea clădirii și impactul acesteia în sistemul economic al villa-ei.

Din păcate, horreum-ul C este puternic afectat de lucrările agricole, fiind situat într-o zonă mai înaltă a terasei, astfel că doar partea inferioară a fundațiilor a putut fi identificată in situ. Acestea au fost construite din piatră de râu legată cu mortar de bună calitate, având contraforți rectangulari masivi spre exterior. Pereții au fost aparent construiți din bârne și chirpic, după cum o dovedesc numeroasele fragmente recuperate, iar acoperișul a fost din țiglă.

În cursul cercetărilor (Fig. 2), sub nivelele aparținând perioadei romane provinciale, au fost identificate o locuință semi-adâncită, de formă rectangulară cu colțuri rotunjite și o groapă de provizii cvasi-circulară aparținând grupului cultural Cugir-Band. Ambele au fost afectate de fundațiile horreum-ului. Materialul arheologic asociat a constat din fragmente ceramice și osteologice și câteva piese de silex.

La limita vestică a suprafeței cercetate, în interiorul horreum-ului, a fost identificat un mormânt de incinerare a cărui groapă ovală, cu o adâncitură circulară în mijloc, a fost săpată în podeaua clădirii, atingând nivelul preistoric. Majoritatea resturilor cinerare, precum și inventarul constând din obiecte de vestimentație și podoabe din bronz și fier puternic arse, au fost depuse în adâncitura centrală. Groapa mormântului a fost acoperită cu țigle romane luate din acoperișul prăbușit al horreum-ului. Inventarul

funerar recuperat pare să sugereze o datare de la sfârșitul secolului al III-lea și până în secolul al IV-lea p.Chr., după abandonarea clădirii respective, care era probabil deja în ruine.

Inventarul arheologic asociat horreum-ului constă din materiale de construcție din fier (cuie, piroane), ceramică și piatră, un număr relativ redus de fragmente de vase ceramice, inclusiv amfore, precum și oase de animale foarte fragmentate, de asemenea într-un număr relativ redus. Din imediata apropiere a ariei cercetate, din arătură, au fost recuperate câteva unelte agricole (un lanț de plug, o seceră fragmentară) și meșteșugărești (o dolabra, un perforator, o daltă), care pot să provină din aceeași clădire (Fig. 3).

Campania arheologică a anului 2022 a adus o serie de informații științifice importante privind cronologia și fazele constructive principale ale complexului agricol roman de tip villa rustica de la Oarda-Bulza, organizarea internă a acestuia, planimetria clădirii principale A și a horreum-ului C și detaliile lor constructive. De asemenea, cercetările arheologice din zona horreum-ului C au oferit informații suplimentare privind locuirea terasei înalte a pârâului Bulza la începutul primei vârste a fierului. Tot în acest areal a fost identificat și un prim mormânt databil după abandonarea provinciei Dacia, o informație arheologică relevantă ce vine în completarea datelor obținute în campaniile anterioare privind soarta clădirilor villa-ei în perioada post-provincială.

Bibliografie

- A. A. Rusu, G. Hurezan, Cetăți medievale din județul Arad, Arad, 1999, p. 52
- iidem, Biserici medievale din județul Arad, Arad, 2000, p. 159 – 168
- A. A. Rusu, G. P. Hurezan, P. Hügel, în CCA, campania 2001, p. 136 – 137

Informații suplimentare online

[Raportul 6913 din cronica.cimec.ro](https://cronica.cimec.ro)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](#)
